15 Μαΐου 2016

Ελλιπής ενημέρωση: η ηθική διάσταση των επιπτώσεων της ρύπανσης στην υγεία (Κωνσταντίνος Καλαχάνης, Δρ. Φιλοσοφίας Πανεπιστημίου Αθηνών)

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Το γεγονός της έκθεσης του ανθρώπου σε επιβλαβείς ουσίες δεν είναι ένα ζήτημα που αφορά μόνο την κλινική ιατρική, καθώς διαθέτει και ηθική διάσταση. Ο λόγος έγκειται στο ότι ο πληθυσμός είναι εκτεθειμένος σε ανθρωπογενείς και φυσικούς ρύπους του περιβάλλοντος, των οποίων αν

και οι βλαβερές επιπτώσεις στην υγεία έχουν τεκμηριωθεί επιστημονικά, εντούτοις δεν τις έχει πληροφορηθεί. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει ότι και μία άλλη βασική παράμετρος της σχέσης της υγείας με το περιβάλλον, η οποία έγκειται στην ενημέρωση του γενικού πληθυσμού.

Η έκθεσή μας σε ρύπους είναι:

α) οικειοθελής: ο άνθρωπος υιοθετεί βλαβερές συνήθειες (κάπνισμα, αλκοόλ, ακτινοβολία) έχοντας γνώση των συνεπειών στην υγεία του.

β) ανοικειοθελής: κυρίως σε ρύπους που προέρχονται από τον ατμοσφαιρικό αέρα, στον οποίο εκτίθεται. Στην περίπτωση αυτή απουσιάζει η συγκατάθεση του εκτιθέμενου, ο οποίος αφενός δεν γνωρίζει το είδος των ρύπων στους οποίους εκτίθεται και αφετέρου δεν έχει γνώση των συνεπειών στην υγεία του. Με τον τρόπο αυτό δεν του παρέχεται η δυνατότητα είτε να αποφύγει την έκθεση σε αυτές, είτε να περιορίσει χρονικά την έκθεσή του. Ιδιαίτερη προσοχή μάλιστα, απαιτείται για την ενδομήτρια έκθεση, καθώς το έμβρυο δεν διαθέτει την δυνατότητα της επιλογής, με συνέπεια να εξαρτάται πλήρως από τις συνήθειες και τον τρόπο ζωής της μητέρας του. Ιδιαίτερα κρίσιμη μάλιστα είναι η περίοδος των 3 πρώτων μηνών της εγκυμοσύνης, όπου τα έμβρυα είναι πιο ευάλωτα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι εκείνο του συνθετικού οιστρογόνου διεθυλοστιλβεστρόλη (DES), το οποίο συνταγογραφείτο ευρέως σε εγκύους κατά τη διάρκεια του 1950 και 1960 ώστε να αποφεύγεται η αποβολή, που όμως αργότερα ανακαλύφτηκε ότι σχετιζόταν με αυξημένο κίνδυνο για καρκίνωμα από διαυγή κύτταρα του κόλπου και του τραχήλου στα θήλεα τέκνα (Swan, 2000).

Προκειμένου όμως αυτή η ενημέρωση να είναι επαρκής, απαιτείται επιστημονικά τεκμηριωμένη ενημέρωση του πληθυσμού σχετικά με τους κινδύνους που ανακύπτουν από τις χημικές ουσίες, την διατροφή και την ακτινοβολία, προκειμένου να ελαχιστοποιείται η έκθεση σε ρύπους. Η Ευρωπαϊκή Ένωση μάλιστα, στοχεύει στην ανάπτυξη μίας κοινής στρατηγικής για την αντιμετώπιση των ζητημάτων που άπτονται της υγείας και του περιβάλλοντος και επικεντρώνει το ενδιαφέρον της την εμβρυική και την παιδική ηλικία. Στο πλαίσιο αυτό θεσπίστηκε και το πρόγραμμα REACH1 το οποίο αποτελεί τον κανονισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης που

θεσπίστηκε με σκοπό την προστασία της ανθρώπινης υγείας και του περιβάλλοντος από τους κινδύνους που μπορεί να ενέχουν τα χημικά προϊόντα.

Επίλογος

Είναι φανερό από τα παραπάνω, ότι προκειμένου να περιορισθεί η έκθεση του πληθυσμού σε χημικούς ρύπους και ακτινοβολίες δεν απαιτείται μόνο η συμμόρφωση των υπευθύνων, αλλά και η τεκμηριωμένη επιστημονικά πληροφόρηση, προκειμένου οι πολίτες να γνωρίζουν τους κινδύνους που τους απειλούν. Ιδιαίτερα μάλιστα για ευπαθείς ομάδες όπως τα έμβρυα, τα οποία δεν έχουν την δυνατότητα της επιλογής, είναι απαραίτητο οι μέλλουσες μητέρες να είναι σε θέση να αξιολογήσουν τους κινδύνους που προκύπτουν και απειλούν την ασφάλεια των παιδιών τους.

Σημείωση: 1 http://echa.europa.eu/web/guest/regulations/reach/understanding-reach

Βιβλιογραφία

Ιπποκράτης, (1849). Περί φύσιος ανθρώπου, ed. E. Littre, Oeuvres completes d' Hippocrate, vol. 6. Paris: Bailliere (repr. amsterdam: hakkert, 1962): 32-68.

Καλαχάνης, Κ. (2011). Περί της περιβαλλοντικής επίδρασης στην ανθρώπινη υγεία

στο έργο του Ιπποκράτους» Διπλωματική Εργασία, Π.Μ.Σ. «Περιβάλλον και Υγεία, Διαχείριση Περιβαλλοντικών θεμάτων με επιπτώσεις στην Υγεία», Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Nicolopoulou-Stamati P. and Pitsos, M. (2011). "The impact of endocrine disrupters on the female reproductive system" Human Reproduction Update, Oxford Journals, May-June;7(3):323-30.

Swan, H.S. (2000). "Intrauterine exposure to diethylstilbestrol: long-term effects in humans" APMIS. 2000 Dec;108(12):793-804.

Πηγή: Επιστημονική Ημερίδα, Φιλοσοφία, Φυσικές Επιστήμες, Βιοηθική – Πανεπιστήμιο Αθηνών, 12/11/2014

"Η χωρίς συγκατάθεση, έκθεση του πληθυσμού σε περιβαλλοντικούς ρύπους: ηθικά ζητήματα"

Κωνσταντίνος Καλαχάνης1, Χρυσάνθη Κοταμπάση1, Παναγιώτης Σταμάτης1, Ιωάννης Ματιάτος1, Πολυξένη Νικολοπούλου-Σταμάτη1

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

«Περιβάλλον & Υγεία. Διαχείριση Περιβαλλοντικών Θεμάτων με Επιπτώσεις στην Υγεία»